

PODSTAWOWE ZASADY KOORDYNACJI ORAZ ZAKRES STOSOWANIA PRZEPISÓW O KOORDYNACJI

Cel koordynacji

Rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1408/71 i Nr 574/72 dotyczące koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich (UE, EOG oraz w Szwajcarii), adresowane do pracowników migrujących, nie mają na celu usunięcia różnic istniejących pomiędzy poszczególnymi systemami krajowymi i stworzenia jednego, zunifikowanego, ponadpaństwowego systemu zabezpieczenia społecznego. Koordynacja akceptuje różnice istniejące pomiędzy poszczególnymi systemami i jednocześnie wprowadza instrumenty prawne, które pozwalają na współistnienie tych systemów. Mają one na celu wyeliminowanie niekorzystnych następstw, które mogłyby stać się udziałem pracownika w związku z podejmowaniem przez niego i kontynuowaniem aktywności zawodowej w różnych systemach zabezpieczenia społecznego państw członkowskich. Rozporządzenia wprowadzają jednolite dla całego terytorium Wspólnoty łączniki, takie jak miejsce pracy, miejsce zamieszkania, okresy ubezpieczenia i inne, służące do rozstrzygnięcia, które przepisy krajowe powinny mieć zastosowanie przy ustalaniu prawa do świadczeń z zabezpieczenia społecznego, gdy sprawa dotyczy pracownika zatrudnionego pod rządami systemów zabezpieczenia społecznego różnych państw członkowskich. Przepisy te służą rozstrzygnięciu kolizji w razie sprzeczności wynikającej z zastosowania ustawodawstwa różnych państw członkowskich.

Przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich mają zastosowanie wyłącznie do osób przemieszczających się wewnątrz Wspólnoty, bez względu na motywy pobytu za granicą, także w razie wyjazdu do innego państwa członkowskiego w celach turystycznych. Nie mogą być stosowane do osób, które swoją aktywność zawodową realizowały wyłącznie na terytorium jednego państwa członkowskiego i nigdy nie korzystały ze swobody przemieszczania się.

Podstawowe zasady koordynacji

Podstawowymi zasadami koordynacji o charakterze normatywnym są:

- a) zasada równego traktowania,
- b) zasada jedności stosowanego ustawodawstwa,
- c) zasada zachowania praw w trakcie nabywania, której służą różne mechanizmy, (np. technika sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia lub zamieszkania), pozwalające na zachowanie prawa do świadczeń z zabezpieczenia społecznego nabywanych w okresie aktywności zawodowej pod rządami ustawodawstwa różnych państw członkowskich,
- d) zasada zachowania praw nabytych, której zasadniczą treścią jest uchylenie krajowych klauzul terytorialnych i ustanowienie możliwości transferu świadczeń.

Zakres podmiotowy koordynacji

Koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego są objęci:

- 1) pracownicy, w tym:
 - a) pracownicy najemni
 - b) osoby prowadzące działalność na własny rachunek

- c) żołnierze zawodowi, funkcjonariusze Policji (Milicji Obywatelskiej), Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Urzędu Ochrony Państwa (organów bezpieczeństwa publicznego), Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, oraz sędziowie i prokuratorzy

- 2) bezrobotni
- 3) studenci
- 4) emeryci i renciści

którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich i są obywatelami jednego z państw członkowskich, bądź są bezpaństwowcami lub uchodźcami zamieszkałymi na terytorium jednego z państw członkowskich. Brak obywatelstwa państwa członkowskiego nie ma znaczenia w chwili ubiegania się o świadczenie wcześniej nabyte. Ponadto, bez znaczenia dla nabycia prawa do świadczenia pozostaje to, czy wnioskodawca był obywatelem państwa członkowskiego jedynie w okresie swojej aktywności zawodowej, o ile spełnione zostały pozostałe warunki wymagane przepisami Rozporządzenia Nr 1408/71.

- 5) członkowie rodzin, bez względu na posiadane obywatelstwo.

Na mocy Rozporządzenia Nr 859/2003 od dnia 1 czerwca 2006 r. zakresem podmiotowym Rozporządzeń Nr 1408/71 i 574/72 zostali objęci obywatele państw trzecich tj. państw innych niż państwa członkowskie, legalnie zamieszkujący i zatrudnieni na terytorium państw członkowskich. Unormowań Rozporządzenia Nr 859/2003 nie ratyfikowały Dania, Szwajcaria oraz państwa EOG tj. Islandia, Lichtenstein i Norwegia, co oznacza, że nie stosują one przepisów Rozporządzeń Nr 1408/71 i Nr 574/72 w stosunku do obywateli państw trzecich legalnie zamieszkujących i wykonujących zatrudnienie na ich terytorium.

Zakres przedmiotowy koordynacji

Katalog świadczeń, do których stosuje się postanowienia przepisów o koordynacji obejmuje świadczenia odpowiadające tradycyjnym działom zabezpieczenia społecznego, wymienionym w Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 102 z 1952 r. o minimalnej normie zabezpieczenia społecznego.

Są to:

- a) świadczenia w razie choroby i macierzyństwa,
- b) świadczenia z tytułu inwalidztwa, w tym zmierzające do zachowania lub zwiększenia zdolności zarobkowych,
- c) świadczenia emerytalne,
- d) świadczenia dla osób pozostających przy życiu,
- e) świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- f) zasiłki pogrzebowe,
- g) świadczenia w razie bezrobocia,
- h) świadczenia rodzinne.

Przepisy o koordynacji stosuje się do powszechnych i **specjalnych systemów zabezpieczenia społecznego.**

System specjalny dla urzędników służby cywilnej (funkcjonariuszy państwowych)

Zgodnie z przepisami o koordynacji „specjalny system dla urzędników służby cywilnej” oznacza każdy system zabezpieczenia społecznego, który różni się od powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego stosowanego do pracowników najemnych w danym Państwie członkowskim i któremu podlegają bezpośrednio wszystkie lub niektóre kategorie urzędników służby cywilnej lub osób traktowanych na równi z nimi.

Zgodnie z definicją zawartą w przepisach o koordynacji, **polskimi systemami specjalnymi dla urzędników służby cywilnej** są systemy zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych, funkcjonariuszy Policji (Milicji Obywatelskiej), Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Urzędu Ochrony Państwa (organów bezpieczeństwa publicznego), Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej a także zabezpieczenie dla sędziów i prokuratorów.

Urzędnik służby cywilnej w rozumieniu przepisów o koordynacji to żołnierz zawodowy, funkcjonariusz oraz sędzia i prokurator. Termin ten nie odnosi się do urzędnika służby cywilnej w znaczeniu polskich przepisów.

Systemy lub świadczenia nie objęte koordynacją

Z koordynacji są wyłączone:

- a) pomoc społeczna,
- b) pomoc zdrowotna,
oraz
- c) systemy świadczeń dla ofiar wojny lub jej skutków.